

Színek és festékek esztétikájáról

Gécs Béla

Bárhová tekintünk, mindenütt színeket, színeképeket látunk. Ha azok idegeinkre jó hatásúak, tetszenek, vagy ha érzékeinkre nem hatnak, azt mondjuk ró-luk, hogy nem szépek. Már a gyermek is öntudatlanul rajong mindenért, ami színes. Úgy vagyunk teremtve, hogy a szép színekben gyönyörködünk. A világosság, a fény, a színek azok, amelyek a test alakjaiban és mineműsegeiben található szépséget, ami bennünk jóleső esztétikai érzést gerjeszt, meg- és fölfoghatóvá teszik előttünk. A fény s a színek vezetnek el bennünket mindenhová: ki a virágos rétre, a természet adta szépségek körébe, s a művészet birodalmába is. A nyomdászat a betű és a színek világa is. Régebben, amikor még csak az alapfestékek: sárga, piros, kék színek álltak a könyvnyomdász rendelkezésére, döntő jelentőségű volt a gépmester színharmónia-érzéke a festékkeverésben.

A nap színeképénél, az üveghasábon átbocsátott tört fénynél finomabbat még csak elképzelni sem lehet. A színekép, színspektrum, avagy a színlétra színei külön-külön, ahogy a szivárvány is szépen mutatja a hat színt és a három alapszínt, s ezek egymással való egyszerű kombinációit.

A színek tehát: vörös, narancs, sárga, zöld, kék és ibolya. Ha a vörös, sárga és kék színeket alapszíneknek nevezzük, éppen olyan joggal mondhatjuk a narancsról, zöldről meg ibolyaszínről, hogy ezek vegyített fő színek. Általánosan elfogadott meghatározás az, hogy minden színnek a komplementáris, azaz kiegészítő színe, amellyel együttesen a három alapszínt adja ki (tehát a sárga kiegészítője az ibolyaszín, a vöröse a zöld, a kéké a narancs). Van azonban testek, amelyek a rájuk eső fényt mind keresztül bocsátják, s olyanok, amelyek mind elnyelik. Az előbbieket fehérek, az utóbbiak feketék. A kettő közét ékelődik a szürke.

Nézzük az alapszíneket egyenként!

Sárga. Legközelebb áll a fehérhez, s ahhoz viszonyítva tisztátlannak és homályosnak tűnik föl a szemünk előtt. Legvilágosabb az összes elképzelhető színek között.

A Kelet fényűzésének, s ahogy mondani szokták, az irigység és az álnokság színe a sárga. A sokszorosító eljárások alapszíne.

Az egykori háromszínű autotípiai nyomtatás alapvető munkája sárga színnel kezdődött, bronzoláshoz is leginkább sárga színű festékkel alapoztak. Tüze ritkán van, de azért meleg szín, és mindenkoron kiemelkedő.

Vörös. Mint a tűznek a színe, kétségkívül a legtüzesebb. A vörös színhatása erélyes és kiemelkedő, sokszor kápráztató. A grafikai sokszorosításban elsőrendű szerepet tölt be. Ha széles alapterületen csak kicsiny mennyiségben is jelenik meg: egyszeriben felderíti a felület komorságát. A vörös szín mélységét a fekete bizonyos távolságból nagyban erősíti. A vörös és fekete egyike a legnagyobb ellentéteknek. Alkalmazásakor azonban az egymás közti arányra nagyon kell ügyelni, nehogy a fekete túlságosan sok legyen, mert akkor a vörös szomorúvá is válhatik.

Nemzeti lobogónk vörös és zöld színe között kiemelkedően, messziről láthatóan foglal helyet a fehér. Átmenet van a kettő között, s mégis szerves egésszé kapcsolja azokat össze. Vörös és kék együtt alkalmazása komoly és magasztos hatású.

A két szín egymásra érzékenyen hat, mert a kék elvesz a vörös vidámságából, viszont a vörös meg a kék kedvességét erősen csökkentti, s így mindkettő elkomorodik.

Kék. Fényereje gyenge, s ezért fényszegénynek mondhatjuk. Ha a kék égboltozatot szemléljük, hatással van egész lelkületünkre. De azért van benne valami sötétes, szenvedőleges felé hajló, éppen úgy, mint a tenger kék vizében. Nyugalomra hangol. Alap, amely kihasználható arra, hogy a testek tarkasága rajta jobban előtűnjék.

A hajdani három szín – autonyomtatásban – fedile a már egymásra nyomtatott két színt. A kék szín kiegyenlít minden hézagot: itt fed, ott erősít, amott gyengít.

Néhány szó a másodlagos színekről

Sárga–vörös szín keveréke: a *narancs*. Világos és meleg szín, amelyben két alapszín olvad össze. Az egyik kölcsönzi a fényességét, a másik odaadja a melegségét. A narancsszín kellemesen hat az idegeinkre, vonzó és megnyerő.

Vöröset, ha késsel keverünk: *ibolyaszínt* nyerünk. Az ibolyaszín jelleme nem tiszta. Nyugtalanlás, komorság sugárik ki belőle. A benne lévő vörös–kék szín bensőleg nem egyesül. A vörös

nem képes elég meleget lehelni belé. A kék hidegsége merevvé teszi.

A kék–sárga szín keverése: *zöld* színt ad. Zöld a reményesség színe, s a természetességnek a jelképe. Alkalmazása hálás dolog. De rendkívül óvatosságra int, mert igen sok a variációja. A világosabb árnyalatú zöld könnyen ízetlenné, a sötét pedig vastaggá is lehet.

A színekről elmondhatjuk, hogy az igazi élet a színnel jön a világra. Ráillik a mondás: mind több szín, annál több élet.

Színkezelés a weben

Nagy Bence

Nehéz feladat lenne a webes színkezelésről hosszasan értekezni, mivel a Color Management az interneten mint publikációs közegben egészen egyszerűen nem létezik. A weboldalak elkészítése és megtekintése egyaránt a számítógép monitorán történik, ezért a nyomdai eljárásokban megszokott színterek közötti konverzió itt semmilyen szerepet nem kap, hiszen valamennyi képernyő ugyanazt az RGB-színmódot használja.

A webes színhasználat fő csapásirányát már inkább érdekes áttekinteni. A web legnagyobb része HTML-alapú oldalakból áll, ennek a jelölőnyelvnek az egyik jellemző tulajdonsága, hogy a tartalmi és a formai adatokat ugyanabban a fájlban, sima szöveggént tárolja (ez nem rendkívüli dolog, például az *XPress Tags* és az *InDesign Tagged Text* formátuma is hasonló felépítésű). A `<p style="color: #ff0000">Ez a mondat piros.</p>` kódból látható is a lényeg: kisebb-nagyobb jelek közötti betűk alkotják a nyelv alapegységeit, az úgynevezett *tag*-eket, amelyek a közrefogott elemekre hatnak, és működésük különböző paraméterekkel szabályozható. A rövid példában a *p tag* új bekezdést jelöl ki, paramétere pedig ennek a bekezdésnek a stílusát állítja be, ebben az esetben piros színűre.

A kód ide vonatkozó része a *color* kulcsszó után található kettőskereszt és a mögötte lévő hat betűből és számból álló kombináció. Ezek közül két-két jel alkot egy hexadecimális számot, amelyek sorban az R (red = vörös), G (green = zöld) és B (blue = kék) színértékeket tartalmazzák, az angol ábécé első hat betűje a tíztől tizenötig tartó intervallumot fedi le. Mivel fényszínekről van szó, a ma-

gasabb érték világosabb színt eredményez. Az egyes színértékek 256 különböző értéket vehetnek fel, ezért a három együttesen 24-bites színmélységet ad ki, ha a monitor beállításánál ez vagy ennél nagyobb szám szerepel, akkor ténylegesen látni is fogjuk valamennyi árnyalatot.

A színeket névvel is megadhatjuk, de az evidenseken kívül (például: black = #000000, white = #ffffff, red = #ff0000) nehéz a fantázianevekhez tényleges színinformációkat társítani (például: indian red = #cd5c5c, royal blue = #4169e1), amely inkább csak nehezíti az egymáshoz illő színek finomhangolását.

Létezik egy *websafe* névvel emlegetett paletta, amely mindössze 216 szín megjelenítésére képes. Az egyes színkomponenseknek csak a 20%-kal osztható árnyalatait tartalmazza (azaz minden egyes számjegy osztható hárommal), a többi esetben a böngező *dithering-gel* – a két legközelebbi árnyalat váltogatásával – próbálja meg szimulálni az ezektől eltérőeket. Erre azért volt szükség, mert régebben a monitorok csak 256 különböző szín megjelenítésére voltak képesek, manapság viszont már az olcsóbb mobiltelefonok is többet tudnak ennél. Mindenesetre a PhotoShop színválasztó palettája a hexakódok megmutatásán túl ebbe a csökkentett színtérbe is kapcsolható.

Mivel a webdesign a grafikusszakma egyik mozgatórugója, a rajzoló- és retusálóprogramok általában megjelenítik a kiválasztott színek webes megfelelőjét (legyen akár Pantone, akár CMYK); de egy képről vagy akár egy kész nyomdai anyag PDF-fájlját betöltve a színválasztó pipettával is másodpercek alatt megszerezhetjük a webes arculat kialakításához szükséges színinformációkat.